

Комплексний підхід до ресурсного обґрунтування виробничої програми підприємства

Виробнича програма (ВП) є стрижневим розділом у складі тактичних планів економічного й соціального розвитку промислового підприємства й бізнес планів інноваційних проектів освоєння нової продукції. Найважливішим етапом формування ВП є планування її ресурсного забезпечення, що включає комплекс розрахунків по забезпеченню проектних обсягів виробництва наявними виробничими потужностями, кадрами, матеріально-технічними та фінансовими ресурсами підприємства. При цьому враховуються вимоги до основних якісних параметрів продукції й гранично припустимому рівню питомих (на одиницю продукції) витрат на її виробництво й реалізацію. Для нової продукції зазначені розрахунки здійснюються в рамках бізнес-планів проектів освоєння нової продукції, для вже освоєної виробництвом продукції – у складі тактичних планів підприємства.

Обґрунтованість розрахунків по ресурсному забезпеченню ВП багато в чому визначається методологічним і методичним рівнем інструментарію, що застосовується для її здійснення. Однак запропоновані в економічній літературі й задіяні в господарській практиці підходи до розв'язку даного завдання в рамках тактичного планування виробництва мають цілий ряд істотних недоліків, основний з яких полягає в автономності здійснюваних розрахунків у розрізі окремих складових ресурсного обґрунтування ВП підприємства (рис. 1). Наявність зазначеного недоліку не дозволяє повною мірою реалізувати комплексний підхід до формування ВП у процесі розробки тактичних планів підприємства. Метою статті є виклад основних положень авторського рішення зазначеної проблеми.

Комплексний підхід до ресурсного обґрунтування ВП полягає в повному (комплексному) обліку всіх внутрішніх і зовнішніх факторів, що визначають виробничі можливості підприємства. Комплексний підхід реалізується за допомогою системного підходу [1, с.15]. Останній же припускає, по-перше, розгляд системи планування виробництва як єдиного цілого; по-друге, можливість розчленовування системи (у нашому випадку – системи планування ресурсного забезпечення ВП) на підсистеми і устанавлення їх взаємодії. У якості основних елементів системи ресурсного обґрунтування ВП традиційно

виділяють чотири підсистеми, функції яких полягають у розробці планових балансів виробничих потужностей, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, у розрахунках планової потреби в працівниках у розрізі категорій, професій, спеціальностей і кваліфікаційних рівнів.

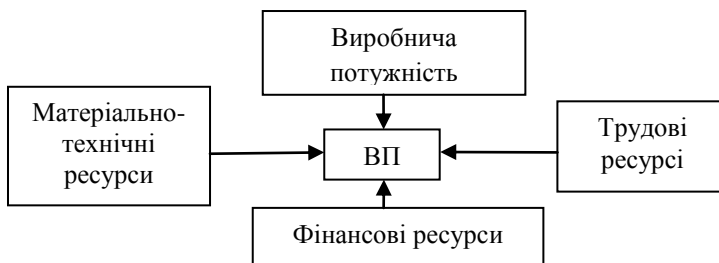

Рис. 1. Традиційна схема ресурсного обґрунтування ВП

Дані підсистеми не тільки безпосередньо впливають на основні параметри ВП, але також мають тісні й складні взаємозв'язки, як між собою, так і з іншими найважливішими розділами тактичного плану підприємства. У першу чергу, з такими розділами, як планові норми й нормативи (ПНіН), план організаційно-технічного розвитку підприємства (ПОТРП), план капітального будівництва й капітальних вкладень (ПКБіКВ), фінансовий план (ФП). Для обґрунтування окремих заходів ПОТРП і ПКБіКВ розробляються інноваційно-інвестиційні бізнес-проекти. Однак конкретні способи обліку цих взаємозв'язків в економічній літературі практично не описані. Зустрічається лише нестрогий опис окремих фрагментів зазначених взаємозв'язків. Таким чином, можна констатувати, що на сьогоднішній день, на жаль, відсутні чіткі алгоритми, що дозволяють взаємопов'язати у єдиний комплекс усі складові ресурсного обґрунтування ВП підприємства в процесі тактичного планування.

Успішне рішення зазначеної проблеми, за нашим переконанням, можливо тільки в рамках сформованої системи комплексного планування ресурсного забезпечення ВП підприємства (СКПРЗВП). Її побудова передбачає розв'язок трьох найважливіших завдань:

- 1) визначення структури СКПРЗВП;
- 2) виділення основних етапів ресурсного обґрунтування ВП;
- 3) побудова схеми інформаційної взаємодії підсистем на окремих етапах ресурсного обґрунтування.

Формуючи структуру СКПРЗВП, необхідно забезпечити самодостатність даної системи за рахунок включення в неї всіх підсистем, які прямо або опосередковано приймають участь у

ресурсному обґрунтуванні ВП підприємства. По функціональному призначенню всі підсистеми доцільно об'єднати в три блоки.

Підсистеми 1-го блоку, функції яких полягають у безпосередній розробці планових балансів виробничих потужностей, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, у розрахунках планової потреби в персоналі. У даний блок увійдуть такі розділи й підрозділи тактичного плану, як:

- плановий баланс виробничої потужності підприємства (ПБВП);
- план по праці й заробітній платі (ПіЗП);
- план матеріально-технічного забезпечення виробництва (МТЗ);
- фінансовий план (ФП).

Підсистеми 2-го блоку, функції яких полягають в інноваційно-інвестиційному забезпеченні ресурсної обґрунтованості ВП. У даний блок увійде ряд розділів тактичного плану підприємства (ПНіН, ПОТРП, ПКБіКВ) і інноваційні бізнес-проекти, спрямовані на підвищення організаційно-технічного рівня виробництва.

В 3-й блок увійде підсистема економічної оцінки ВП, функції якої полягають в аналізі досягнення цільових показників тактичного плану. Взаємозв'язки розглянутих підсистем представлені на рис. 2.

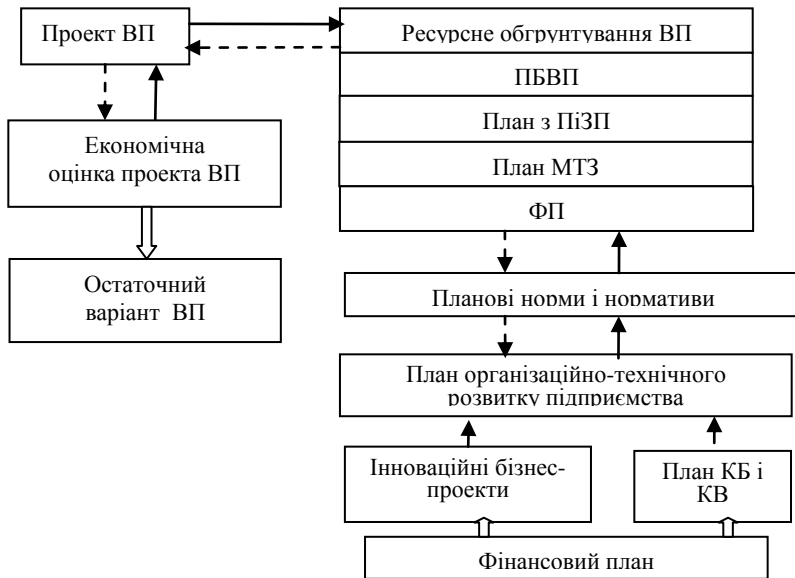

Рис. 2 Схема комплексного підходу до ресурсного обґрунтування ВП

Кожна підсистема ресурсного обґрунтування ВП має свої методичні й технологічні особливості. Незважаючи на це, можна виділити загальні укрупнені етапи здійснення даного процесу незалежно від виду ресурсів.

На *першому етапі* здійснюються вихідні балансові розрахунки. При цьому величина наявного й потрібного ресурсів на даному етапі розраховується суцільно з урахуванням інформації про плановані заходи, *не спрямовані безпосередньо на забезпечення ресурсної обґрунтованості* ВП (демонтаж морально застарілого й фізично зношеного встаткування; заходи ПОТРП, спрямовані на підвищення якості й зниження собівартості продукції й т.п.).

На *другому етапі* здійснюються балансові розрахунки з урахуванням інформації про виявлених на попередньому етапі резервах ліквідації (скорочення) дефіциту наявних виробничих ресурсів за рахунок інтенсифікації виробництва та екстенсивних некапіталомістких факторів.

На *третьому, етапі* здійснюються підсумкові балансові розрахунки з обліком усього комплексу запланованих заходів (включаючи й капіталомісткі заходи) і ухвалюється рішення про ресурсну забезпеченість виробничої програми в плановому періоді. Детальна процедура обґрунтування ВП наявними виробничими потужностями, що включає вісім етапів, ретельно викладена нами в роботі [2, с. 49-52].

При побудові інформаційної схеми ресурсного обґрунтування ВП підприємства необхідно враховувати характер впливу підсистем кожного блоку на основні параметри ВП і особливості їх взаємодії між собою. Загальне уявлення про особливості зазначеної схеми можна отримати з рис. 2. Підсистеми 1-го блоку безпосередньо впливають на основні параметри ПП. Їхня ж взаємодія носить опосередкований характер і здійснюється через підсистеми 2-го блоку. В першу чергу через ПНІН і ПОТРП.

Література

1. Ильин А.И. Планирование на предприятии: Учебник /А.И.Ильин. – Мн.: Новое знание, 2003 – 4-е изд., стереотип. – 635 с.
2. Єгунов Ю.А. Планування виробничої потужності в контексті ресурсного обґрунтування виробничої програми підприємства/ Ю.А. Єгунов // Економіст. - 2011. - №11. - с. 49 – 52.